

Град Ниш
Универзитет у Нишу
Нишки културни центар

The Days of St. Emperor Constantine and Helena

NIŠ AND BYZANTIUM

SEVENTH SYMPOSIUM

NIŠ, 3 – 5 JUNE 2008

**THE COLLECTION OF SCIENTIFIC WORKS
VII**

Editor

MIŠA RAKOCIJA

NKC

Niš, 2009

Дани Св. цара Константина и царице Јелене

НИШ И ВИЗАНТИЈА

СЕДМИ НАУЧНИ СКУП
НИШ, 3 - 5. ЈУН 2008.

ЗБОРНИК РАДОВА
VII

Уредник
МИША РАКОЦИЈА

НКЦ

Ниш, 2009.

Издавачи

ГРАД НИШ
УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
НИШКИ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР

За издаваче

Градоначелник
мр МИЛОШ СИМОНОВИЋ

Ректор Универзитета у Нишу
др РАДОСЛАВ БУБАЊ

Нишки културни центар-директор
СРЂАН САВИЋ

Организациони одбор

- Владика нишки Господин Иринеј
- академик Дејан Медаковић
- градоначелник мр Милош Симоновић
- ректор др Радослав Бубањ
- градски већник Миодраг Радовић
- др Горан Максимовић
- др Бранко Вујовић
- др Александар Јовановић
- др Александар Кадијевић
- мр Миша Ракоција
- др Хранислав Анђелковић
- др Франц Цурк
- др Димостенис Стратигопулос
- мр Миомир Васов
- арх. Јован Мандић
- Марица Максимовић
- Ирена Љубомировић
- арх. Елена Васић Петровић
- Ана Мишић (координатор)

Редакција

- Владика нишки Господин Иринеј
- академик Дејан Медаковић
- арх. Јован Мандић
- др Грем Џонс
- др Ђордана Тровабене
- мр Јоанис Сисиу
- др Георги Геров
- др Бранко Вујовић
- др Александар Јовановић
- др Александар Кадијевић
- др Елизабета Димитрова
- др Миодраг Марковић
- мр Миша Ракоција
- др Хранислав Анђелковић
- др Франц Цурк
- др Димостенис Стратигопулос
- Ирена Љубомировић
- Марица Масимовић (секретар)

САДРЖАЈ

<i>Vera Bitrakova Grozdanova</i> <i>Вера Битракова Грозданова</i>	LYCHNIDOS A L'ÉPOQUE PALEOCHRETIENNE ET SON NOYAU URBAIN LYCHNIDOS У РАНОХРИШЋАНСКОМ ПЕРИОДУ И ЊЕГОВО УРБАНО ЈЕЗГРО.	23 – 36
<i>Carolyn S. Snively</i> <i>Каролин С. Снајвли</i>	THE FATES OF BALKAN CITIES IN LATE ANTIQUITY: RECENT VIEWS СУДБИНА БАЛКАНСКИХ ГРАДОВА У КАСНО- АНТИЧКОМ ПЕРИОДУ: НОВИЛИ ОСВРТ	37 – 44
<i>Paul Bidwell and Elizabeth Hartley with Simon Corcoran</i> <i>Пол Бидвел и Елизабет Хартли са Сајмон Коркоран</i>	CONSTANTINE AT YORK КОНСТАНТИН У ЈОРКУ	45 – 54
<i>Ivana Popović</i> <i>Ивана Поповић</i>	ИНВЕНТАР ГРОБНИЦА ИЗ ДОЛА КОД БЕЛЕ ПАЛАНКЕ (<i>REMESLANA</i>) INVENTORY OF VAULTED TOMBS FROM DOL NEAR	55 – 66
<i>Julia Valeva</i> <i>Јулиа Валева</i>	EMPRESSES OF THE FOURTH AND FIFTH CENTURIES: IMPERIAL AND RELIGIOUS ICONOGRAPHIES ЦАРИЦЕ ЧЕТВРТОГ И ПЕТОГ ВЕКА: ЦАРСКЕ И РЕЛИГИОЗНЕ ИКОНОГРАФИЈЕ	67 – 76
<i>Ivana Kuzmanović-Novović</i> <i>Ивана Кузмановић Нововић</i>	ПОРТРЕТИ ЦАРА КОНСТАНТИНА И ЧЛАНОВА ЊЕГОВЕ ПОРОДИЦЕ НА ГЛИПТИЦИ У СРБИЈИ PORTRAITS OF THE EMPEROR CONSTANTINE AND HIS FAMILY MEMBERS IN THE GLYPTIC ART IN SERBIA	77 – 86
<i>Miša Rakocija</i> <i>Миша Ракоција</i>	РАЈТИНГ ИΝ ΤΗ ΚΡΥΠΤ ΜΕΤ ΑΝΚΕΡΑ ΙΝ ΝΙΣ СЛИКАРСТВО ГРОБНИЦЕ СА СИДРОМ У НИШУ	87 – 106
<i>Zsolt Magyar</i> <i>Жолт Мађар</i>	THE WORLD OF LATE ANTIQUE SORIANAЕ: ARTISTIC CONNECTIONS AND SCHOLARLY СВЕТ КАСНО АНТИЧКЕ SORIANAЕ: УМЕТНИЧКЕ ВЕЗЕ И НАУЧНИ ПРОБЛЕМИ	107 – 118
<i>Flora Karagianni</i> <i>Флора Карагиани</i>	THE DEVELOPMENT OF THE CITIES DURING THE TRANSITION FROM LATE ANTIQUITY TO THE EARLY CHRISTIAN ERA РАЗВОЈ ГРАДОВА НА ПРЕЛАЗУ ИЗ КАСНО АНТИЧКОГ У РАНО ХРИШЋАНСКО РАЗДОБЉЕ	119 – 128
<i>Elena Gartzonika</i> <i>Елена Гарцоника</i>	MARTYRS AND THEIR HOLY <i>LOCI</i> IN THE BALKAN PENINSULA: A PRELIMINARY HISTORICAL-GEOGRAPHICAL APPROACH МУЧЕНИЦИ И ЊИХОВА СВЕТА МЕСТА НА БАЛКАНСКОМ ПОЛУОСТРВУ: УВОДНИ ИСТОРИЈСКО-ГЕОГРАФСКИ ПРИСТУП	129 – 140
<i>Tsonya Drazheva</i> <i>Цоња Дражева</i>	MARTYR'S ARCHITECTURE IN THE LANDS OF TODAY'S SOUTHEAST BULGARIA - THRACE DIOCESE, PROVINCE OF NEMIMONT /3 RD - 4 TH CENTURY МАРТИРИЈАЛНА АРХИТЕКТУРА У ЗЕМЉАМА ДАНАШЊЕ ЈУГОИСТОЧНЕ БУГАРСКЕ/ ДИЕЦЕЗА ТРАКИЈА, ПРОВИНЦИЈА ХЕМИМОНТ, III-IV ВЕК	141 – 150

<i>Metodi Daskalov, Snezhana Goryanova</i> Методи Даскалов, Снежана Горјанова	EARLY CHRISTIAN ARCHITECTURAL COMPLEX IN SOFIA (BULGARIA) РАНОХРИШЋАНСКИ КОМПЛЕКС У СОФИЈИ	151 – 162
<i>Cristian Olariu</i>	TROPAEUM TRAIANI: THE BASILICA D SECTOR (WITH TRANSEPT) AND THE SURROUNDING AREA (ARCHAEOLOGICAL RESEARCHES, 2000-2006)	
<i>Кристијан Олару</i>	ТРОПЕУМ ТРАЈАНИ (TROPAEUM TRAIANI): СЕКТОР „Д“ БАЗИЛИКЕ (СА ПОПРЕЧНИМ БРОДОМ) И ОКОЛИНА (АРХЕОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА, 2000-2006)	163 – 178
<i>Гордана Тошић, Душан Рашковић</i>	ХРИШЋАНСКИ МОТИВИ НА АРХЕОЛОШКОМ МАТЕРИЈАЛУ ИЗ ОКОЛИНЕ КРУШЕВЦА И АЛЕКСИНЦА	
<i>Gordana Tošić, Dušan Rašković</i>	CHRISTIAN MOTIVES ON ARCHEOLOGICAL MATERIAL IN THE VICINITY OF KRUŠEVAC AND ALEKSINAC	179 – 196
<i>Горан Јанићијевић</i>	КОНСТАНТИНОВА ARS CRISTIAN-A И ЊЕН ОДЈЕК У УМЕТНОСТИ ЦРКВЕ – други део	
<i>Goran Janićijević</i>	CONSTANTINE'S ARS CRISTIANA AND ITS IMPACT ON THE ECCLESIASTICAL ART – part two	197 – 210
<i>Efthalia Rentetzi</i>	IL VALORE PARADIGMATICO DELLA RAFFIGURAZIONE DI COSTANTINO NELL'OMONIMO ARCO NELL'ICONOGRAFIA DI CRISTO IN TRONO	
<i>Ефталиа Рентеци</i>	ПАРАДИГМАТСКА ВРЕДНОСТ ПРИКАЗА КОНСТАНТИНА НА ХОМОНИМНОМ ЛУКУ У ФОРМИРАЊУ ИКОНОГРАФИЈЕ ХРИСТОСА НА ПРЕСТОЛУ	211 – 226
<i>Elizabeta Dimitrova</i>	SPIRITUAL ARCHITECTS – <i>The Construction of Architectural Backdrops in the Work of Some Painting Studios from the 14th Century</i>	
<i>Елизабета Димитрова</i>	ДУХОВНИ АРХИТЕКТИ – Конструкција архитектонских кулиса у делима неких сликарских атељеа из XIV века	227 – 250
<i>Драган Војводић</i>	ДОСЛИКАНИ ВЛАДАРСКИ ПОРТРЕТИ У ГРАЧАНИЦИ	
<i>Dragan Vojvodić</i>	ADDITIONALLY PAINTED PORTRAITS OF RULERS IN GRAČANICA	251 – 266
<i>Miodrag Marković</i>	SAINT SAVA OF SERBIA AND ATHANASIOS II, THE PATRIARCH OF JERUSALEM	
<i>Миодраг Марковић</i>	СВЕТИ САВА СРПСКИ И ЈЕРУСАЛИМСКИ ПАТРИЈАРХ АТАНАСИЈЕ II	267 – 272
<i>Ιωάννης Σίσσιου</i>	Η ΜΕΡΙΚΗ ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΣΤΗΝ ΚΑΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 13 ^ο ΚΑΙ 14 ^ο ΑΙΩΝΑ	
<i>Иоанис Сисиу</i>	ДЕЛИМИЧНА ДЕКОРАЦИЈА ИЗ XIII И XIV ВЕКА У ЦРКВИ СВ. СТЕФАНА У КАСТОРИЈИ	273 – 292
<i>Драгана Павловић</i>	КУЛТ И ИКОНОГРАФИЈА ЧЕТРДЕСЕТОРИЦЕ СЕВАСТИЈСКИХ МУЧЕНИКА У СРБИЈИ XIII ВЕКА	
<i>Dragana Pavlović</i>	THE CULT AND ICONOGRAPHY OF FORTY MARTYRS OF SEBASTEIA IN THE XIII CENTURY SERBIA	293 – 306
<i>Ekaterini Kousoula, Alexandra Trifonova</i> Екатерини Кусула, Александра Трифонова	A PALEOLOGEAN ICON OF VIRGIN “Η ΕΛΠΙΣ ΤΩΝ ΑΠΕΛΠΙΣΜΕΝΩΝ” FROM THESSALONIKI	
	ПАЛЕОЛОШКА ИКОНА БОГОРОДИЦЕ “Η ΕΛΠΙΣ ΤΩΝ ΑΠΕΛΠΙΣΜΕΝΩΝ” ИЗ СОЛУНА	307 – 316

<i>Giorgio Bezoari, Branka Cusa, Carlo Monti</i>	THE SURVEY OF VILLA REALE IN MONZA: INNOVATIVE TECHNIQUES USED FOR THE VAULTS.	
<i>Ђорђо Безоари, Бранка Цуца, Карло Монти</i>	ПРЕМЕРАВАЊЕ ВИЛЕ РЕАЛЕ У МОНЦИ: ИНОВАТИВНЕ ТЕХНИКЕ КОЈЕ СУ КОРИШЋЕНЕ ЗА ЛУКОВЕ	317 – 326
<i>Александар В. Поповић</i>	ПРЕДСТАВА О ЈУЖНИМ СЛОВЕНИМА У ПИСМИМА ОХРИДСКОГ АРХИЕПИСКОПА ДИМИТИЈА ХОМАТИНА	
<i>Aleksandar V. Popović</i>	PICTURE OF SOUTH SLAVS IN THE LETTERS OF ARCHBISHOP OF OHRID DEMETRIOS CHOMATENOS	327 – 342
<i>Душан Поповић</i>	КОНСТАНТИНОВА ВИЗИЈА КРСТА И ПОБЕДА НАД МАКСЕНЦИЈЕМ КАО КЊИЖЕВНИ МОТИВ ЛАТИНСКЕ ПРОЗЕ ДО КАРОЛИНШКОГ ДОБА	
<i>Dušan Popović</i>	VISIONE COSTANTINIANA DELLA CROCE E VITTORIA SU MASSENZIO: DUE MOTIVI LETTERARI NELLA PROSA LATINA FINO ALL' EPOCA CAROLINGIA	343 – 350
<i>Graham Jones</i>	THE POWER OF HELEN'S NAME: HERITAGE AND LEGACY, MYTH AND REALITY	
<i>Грејем Џоунс</i>	МОЋ ЈЕЛЕНИНОГ ИМЕНА: НАСЛЕЂЕ И ЗАОСТАВШТИНА, МИТ И СТВАРНОСТ	351 – 370
<i>Deacon Ivica Chairović</i>	THE LEGACY OF CONSTANTINE IN THE ANGLO-SAXON POEM <i>ELENE</i>	
<i>Ђакон Ивица Чаировић</i>	КОНСТАНТИНОВО НАСЛЕЂЕ У АНГЛО-САКСОНСКОЈ ПОЕМИ ЈЕЛЕНА	371 – 382
<i>Борис Стојковски</i>	НИШ У ВИЗАНТИЈСКО - УГАРСКИМ ОДНОСИМА У XI И XII ВЕКУ	
<i>Boris Stojkovski</i>	NIŠ IN BZANTINE-HUNGARIAN RELATIONS IN XI AND XII CENTURY	383 – 394
<i>Зоран Симоновић</i>	ПРИЛОГ ПРОУЧАВАЊУ НОВЧАНИХ РЕФОРМИ ДИОКЛЕЦИЈАНА, КОНСТАНТИНА И АНАСТАСИЈА	
<i>Zoran Simonović</i>	APPENDIX TO MONETARY REFORMS OF DIOCLETIAN, CONSTANTINE AND ANASTASIA	395 – 406

**С благословом
Његовог Преосвештенства
Епископа нишког Господина Иринеја**

**With the blessing of
His Eminence Reverend Irinej,
Bishop of the Niš Eparchy**